

AKADHIA

EX LIBRIS
G.J. ARVANITIDI

BYZANTINAE

AKADHMIA

ΑΟΗΝΩΝ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

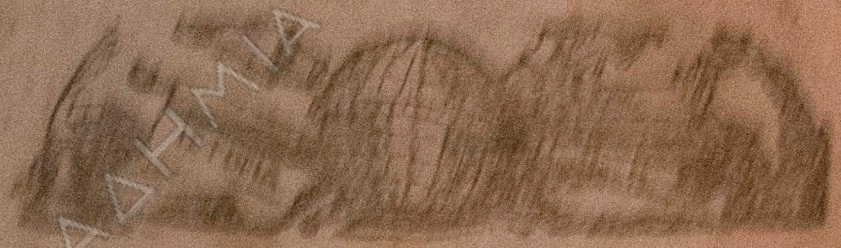
*Πωληθὴν ἂν Ἐκδοθῆναι
ἐν τῇ ἐπιγραφῇ τῆς βιβλίου*

ΜΝΕΙΑ
ΠΕΡΙ ΑΝΤΩΝΙΟΥ
ΤΟΥ ΚΑΤΗΦΟΡΟΥ
ΤΗΣ
Π. ΧΙΣΤΟΥ.

44829

ΕΝ ΟΙΣ ΚΑΙ ΤΗ ΠΡΟΚΛΗΤΩΝ

ΠΡΕΣΒΥΤΕΙΟΥ.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΕΝ ΖΑΚΥΝΘΩ.
ΤΗΟΓΡΑΜΜΑΤΩΝ Ο ΖΑΚΥΝΘΟΣ
Καθηγητῶν Παιδαγωγικῆς

1858

1858.

009744

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

ΜΝΕΙΑ
ΠΕΡΙ ΑΝΤΩΝΙΟΥ
ΤΟΥ ΚΑΤΗΦΟΡΟΥ

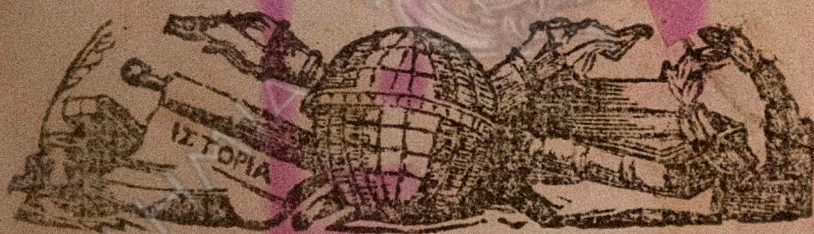
ΥΠΟ

Π. ΧΙΩΤΟΥ.

ΕΝ ΟΙΣ ΚΑΙ ΤΟ ΕΠΙΚΗΔΕΙΟΝ

ΥΠΟ

ΙΕΡΕΩΣ ΚΟΝΤΟΥ.

185

ΕΝ ΖΑΚΥΝΘΩ,
ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΝ Ο ΖΑΚΥΝΘΟΣ

Κωνσταντίνου Ρωσσολίμου.

1858.

AKADHMIA
ATHNON

381

Τ Ω

ΚΥΡ. ΣΟΦΟΚΛΕΙ ΟΙΚΟΝΟΜΩ.

ΙΑΤΡΟΧΕΙΡΟΥΡΓΩ.

Κ Α Ι

ΜΕΛΕΙ ΤΗΣ ΕΤΑΙΡΙΑΣ ΤΩΝ ΕΝ ΕΡΚΥΝΙΩ ΦΥΣΙΚΩΝ

Κ Α Ι

ΤΟΥ ΕΝ ΡΩΜΗ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟΥ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟΥ

ΑΦΙΕΡΟΥΤΑΙ.

Ἐκ Ζακύνθου α' Ιουνίου 1858.

Ἀγαθὲ φίλε Σ. Οἰκονόμω.

Ο μακαρίτης πατήρ σου, παραλαβὼν τὰς περὶ τοῦ ἀγίου Ἀρσενίου Κερκήρας πληροφορίας μου, μοὶ προέτρεψε δι' ἐπιστολῆς του γὰ τῷ συνάξῳ καὶ εἴ τι ἀναφέρεται πρὸς τὸν συμπολίτην μου Ἄντ. τὸν Κατήφορον. Ἐγὼ δὲ παρεσκευάζον ταῦτα, καὶ συνέταττον τὴν βιογραφίαν τοῦ ἀνδρός, ἔχων κατὰ ροῦν γὰ προσφωνήσω τὸ βιβλίάριον πρὸς

τὸν πατέρα σου, ὁ πλαστουργὸς τοῦ κόσμου προσ-
εκάλεσεν εἰς τοὺς κόλπους τοῦ αὐτοῦ τὸν σοφόν,
λέγω, Κ. Οἰκοδόμον, τὸν εὐκλεῖσαρτα τὴν Ἑλλά-
δα, καὶ τὴν ὀρθόδοξον Ἑκκλησίαν κοσμήσαρτα.

Νῦν δὲ, ὅτι σε δημοσιεύω διὰ τοῦ τύπου τὴν μνείαν
περὶ Κατηφόρου, ὡς κληροδόμος ὑμῖς τῶν ἀγαθῶν
τοῦ πατρὸς σου, καὶ ἐνδιαφερόμενος τὰ μέγιστα εἰς
τοιαύτας μνείας ἀνδρῶν λογίων τὴν Ἑλλάδα ἐ-
πὶ τῆς δουλείας τιμησάντων, ὡς ἡ περὶ Μάρκου
τοῦ Κυρπίου διατριβή σου, καὶ ἡ πρὸς Φαρμερούρου
ἀπάντησις μαρτυροῦσιν, δικαιούσθε τῆς προσφωγή-
σεως.

Δέχθητε οὖν εὐμενῶς, καλὲ ἰατρὲ Οἰκοδόμη,
τὸ βιβλίον τοῦτο· καὶ μνημονεύετε τοῦ φίλου
σας Χιώτου, τὸν ὁποῖον τοσοῦτον φιλοφρόνως ἐ-
δεξιώσασθέ ποτε εἰς τοὺς κόλπους τῆς ἐντίμου
οἰκογενείας σας.

ὁ σὸς

Π. ΧΙΩΤΗΣ.

ΠΕΡΙ ΑΝΤΩΝΙΟΥ ΤΟΥ ΚΑΤΗΦΟΡΟΥ

ΒΙΟΓΡΑΦΙΚΑΙ ΑΦΗΓΗΣΕΙΣ.

ΘΕΟΔΟΣΙΟΣ ὁ Ζυγομαλάς, πρὸ τεσσάρων αἰώνων ἐπιστέλλων πρὸς τὸν σοφὸν ἐκ Γερμανίας Μαρτίνον Κρούσιον, ἐθρηνολόγει τὰ ἐπὶ τῆς δουλείας δεινὰ, πλεονάσαντα ἐπὶ τῆς ἡμετέρας Ἑλλάδος. Ἐπερριδόμενος ὁμῶς τῇ φύσει τοῦ Ἑλληνικοῦ πνεύματος, δὲν ἀπηλπίζετο εἰς βελτιώσεις καὶ ἐπανόδους εὐδαιμονίας τοῦ ἀτυχοῦς Ἑλληνοῦ, ἐὰν ποτὲ δεξιάι περιπτώσεις εὐώθουν τὰς ἀποπειράς τούτου. Ὅθεν καὶ ἔλεγε πρὸς τὸν λόγιον ἐκεῖνον. «Πλὴν δεκτικώ-ετατοι εἰσὶν μαθήσεως οἱ τοῖς τοιούτοις τόποις τῆς Ἑλλάδος ἐνοικοῦντες, ὅτε διδασκάλου τύχωσιν τῶν μαθημάτων, λαμβάνοντες διὰ τὴν ἐνοῦσαν, ὡς οἴ-ημαι, τῷ Ἑλληνικῷ γένει εὐγένειαν, καὶ τὴν θέσιν

καὶ τὴν κρᾶσιν τῶν τόπων αὐτῶν, ἃ πλεονεκτή-
 ηματα εἰσὶν Θεοθεν ἐμπεφυκότα, καὶ σχεδὸν ἀνε-
 πξάλειπτα. Τὰ νέφη δὲ τῶν ἐπισυμβαινόντων καὶ
 πῆμέραν συμφερῶν τὸν ἥλιον τῶν ἡαλῶν τούτων
 οὐκ ἔα· καθὼς καὶ τὴν σοφίαν θάλλειν. Δώη δὲ
 Θεὸς ποτὲ ἄνεσιν καὶ ἐλευθερίαν, τὴν τε εἰς τὸ ἀρ-
 χαιῶν ἀποκατάστασιν.»

Δὲν ἐψεύσατο αὐτὸς, οὔτε κατὰ τοὺς διαλογισμοὺς,
 οὔτε κατὰ τὰς εὐχάς. Ἡλίου ἀκτὶς ἐπὶ τῶν δουλι-
 κῶν τῆς πατρίδος χρόνων ἐθέρμαινε τὴν Ἑλληνικὴν
 μεγαλοφυΐαν, καὶ καρποὶ γλυκεῖς ἐπὶ διατροφή τῆς
 παιδείας, ἐπὶ περιθάψει τῆς ἀρετῆς, ἐπὶ παραμυθία
 τοῖς ἀτυχοῦσιν συνελέγοντο ἐνίοτε καὶ ἐκ τῶν καρ-
 πύμων δένδρων τῆς παιδείας τῶν ἐν Ἑλληνικῇ γῆ
 βλασανόντων. Ἡ μὲν νεοελληνικὴ γραμματολογία ἰ-
 κανὸν ἀριθμὸν λογίων καταγράφει ἐπὶ τῶν πινάκων
 τῶν σοφῶν τῆς Εὐρώπης, κλέος εὐραμμένων διὰ κα-
 θηγεσίας ἐν πανεπιστημίαις ἀλλογενῶν. Ἡ δὲ πολι-
 τικὴ ὑπηρεσία ἀπαριθμεῖ καὶ ἐκ τῆς Ἑλλάδος ἐπι-
 σήμους ἄνδρας συνετῶς καὶ πιστῶς ὑπηρετήσαντας
 βασιλεῦσι καὶ ἡγεμόσι, ἢ ἄλλως πως τῇ πατρίδι καὶ
 τῇ πολιτικῇ κοινωνίᾳ χρησιμεύσαντας. Τοῖς προῤῥη-
 θεῖσι καλλιεργαταῖς τῶν γραμμάτων συγκαταλέγε-
 ται καὶ Ἀντώνιος ὁ Κατήφορος, ὃς διὰ τὴν παιδείαν

καὶ ἀρετὴν, ἐθαυμάσθη παρὰ βασιλέων τε καὶ σοφῶν, καὶ εὐκλείσθη παρὰ τῶν ὁμογενῶν. Τὸν ἐπικήδειον λόγον τούτου συνταγέντα ὑπὸ τοῦ λογίου ἱερέως Κόντου μαθητοῦ αὐτοῦ τυχόντες παρὰ τῆ βιβλιοθήκῃ τῶν ποτῆ Γούλικρη, οἵτινες τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης ἐρασταί, συνθέματα τινὰ καὶ ποιήσεις χαριέσσας τῆ Ἑλλάδι φωνῇ συνετάξαντο, νῦν δημοσιεύομεν. Ἄλλ' ἵνα τὸ ἐγκώμιον σαφέστερον καταστῆ, προτάσσομεν βιογραφικὰς τινὰς γνώσεις περὶ Κατηφόρου καὶ εἶτα ὑποσυνάπτομεν τὸν ἐπικήδειον.

Ἀντώνιος ὁ Κατήφορος ἐγεννήθη ἐν Ζακύνθῳ τῷ 1696. Οἱ γονεῖς αὐτοῦ συνηριθμοῦντο μετὰ τοῦ εὐγενοῦς ἀρχοντολογίου τῆς τότε κοινότητος. Φυσικὴ κλίσις παιδιόθεν διέκρινε τὸν ἔρωτα τοῦ εὐφυοῦς πρὸς τὰ γράμματα. Διὸ ποιησάμενος τὰ πρῶτα δοκίμια τῆς Ἑλληνικῆς καὶ Ἰταλικῆς γλώσσης ἐν τῇ οἰκίᾳ, μετέβη εἰς τὸ ἐν Παταβίῳ Ἑλληνικὸν φροντιστήριον, τὸ πρὸ πολλοῦ χάριν τῶν διψώντων παιδείας Ἑλληνοπαίδων συστηθὲν ὑπὸ τοῦ φιλοσόφου I. Κουτιναίου τοῦ ἐκ Βερόροιας. Ἐκεῖ συνδιαλεγόμενος μετὰ τῶν σοφῶν τῆς Ἰταλίας, παρωτρύνθη ὑπὸ τινων νὰ ἀπέλθῃ εἰς Ῥώμην δαψιλεστέραν σοφίαν ἀρυσόμενος. Μεταβὰς οὖν εἰς Ῥώμην, ἐφοίτησεν εἰς τὸ φροντιστήριον τοῦ Ἁγίου Ἀθανασίου. Ἐκεῖ

συντροφόμενος μετ' ἄλλων Γραικῶν, ἐτελειοποιήθη
 εἰς τὰ Ἑλληνικὰ καὶ λατινικὰ, καὶ ἠκροάσατο τῶν
 φιλοσοφικῶν καὶ θεολογικῶν. Καίτοι τὸ φροντιστή-
 ριον τοῦτο κατέστη ὑπὸ τοῦ Πάπα τῆ προτροπῆ Ἰ-
 ανοῦ τοῦ Δασκάρως, ὅπως Ἑλληνόπαιδες ἐξασκῶν-
 ται τὴν Ἑλληνικὴν παιδείαν καὶ γλῶσσαν, ὁ Παπι-
 σμὸς ὅμως ἐχρῆτο τοῖς ἐνταῦθα προσφοιτῶσιν ἀνα-
 τολικορθοδόξοις φοιτηταῖς εὐαρμόστιως κατὰ τὴν ἰ-
 δίαν αὐτοῦ φιλόθησκον προαίρεσιν. Καὶ ὁ Ροδότας
 ἐν τῷ συγγράμματι αὐτοῦ τῷ ἐξιςοροῦντι τὰ περὶ
 τοῦ γυμνασίου δηλοῖ τὴν Παπικὴν ταύτην πρόθε-
 σιν, καὶ ἀναφέρει τὰς παρὰ διδασκάλων καὶ ἐπιμη-
 λητῶν τοῦ γυμνασίου ἀποπειράς κατὰ πολλῶν ἀ-
 θλίων Γραικῶν, οἳ διέφθειραν τὸ πατρῶον δόγμα
 κατ' εἰσῆγησιν ἐκείνων. Ἐν τούτοις οὖν καὶ ὁ ἡμέ-
 τερος Κατήφορος διασπώμενος, καὶ περὶ τὰς πα-
 τρίους αὐτοῦ θρησκευτικὰς πεποιθήσεις ἐνοχλούμε-
 νος, λαθραίως φεύγει ἐκ τοῦ γυμνασίου. Καίτοι δὲ
 ἐσχετίζετο τοῖς τότε τῶν ἐπιφανῶν ἐν Ῥώμῃ, καὶ
 παρὰ τοῦ πρυτανεύοντος τοῦ ἐκπαιδευτηρίου Καρ-
 δινάλου ἐτιμᾶτο διὰ τε τὴν πολυμαθειαν αὐτοῦ, καὶ
 τὸν ἔπαινον, οὗ ἔτυχε μεταφράσας λατινιστὶ κατὰ
 τὴν ἐν τῷ ἐκπαιδευτηρίῳ διατριβὴν του τινὰ τῶν
 Χρυσοσομικῶν συγγραμμάτων, καὶ τὸ ἐγκώμιον τοῦ
 Ἀγίου Σπυρίδωνος λατινιστὶ ποιήσας, δὲν ἀπέφευγε

τὴν καταδιωγμὸν, εἰ μὴ ὁ ἐν Ῥώμῃ πρέσβυς ἦνοιγε τὰς πτέρυγας τοῦ τότε ἰσχύοντος λέοντος τῆς πολιτείας του, καὶ δι' ἀγνώστων μέσων ἔσωζεν αὐτὸν εἰς Βενετίαν καταφυγόντα.

Ἐπανελθὼν ἐκ Βενετίας εἰς τὴν πατρίδα, ζεραίων τὸ φρόνημα ἐδείκνυεν ὁ Κατήφορος πρὸς τὴν ἀνατολικὴν ὀρθοδοξίαν, καὶ περὶ τὴν λαμπρότητα αὐτῆς ἐθέλγατο. Τῷ δὲ πληρώματι αὐτῆς βουλόμενος νὰ ὑπηρετῇ, ἐγένετο κληρικὸς, τῶν γεννητόρων αὐτοῦ ἀποθούντων τὴν πρόθεσιν τοῦ τέκνου, ἔχοντος ἀδελφὸν ἀφήληκα, καὶ ἐπὶ νεοτεκνογονία ἐξ αὐτοῦ ὡς πρεσβυτέρου, τὴν διημέρευσιν, καὶ ἐπὶ πολλὰς γενεὰς ἀσφάλειαν τῆς οἰκογενείας διεσώζωντων κατὰ τὰ ἔθιμα καὶ τὰς ἰδέας τότε τῶν ἀρχοντικῶν τῆς νήσου. Ὁ πρωτοπαπᾶς οὖν Ζακύνθου ἐβουλήθη ἀμέσως μετὰ τὴν προχείρησιν εἰς βαθμὸν ἀναγνώστου, νὰ δεχθῇ καὶ τὸ μυστήριον τῆς ἱεροσύνης ὁ Κατήφορος. Διὸ ἐφοδιασθεὶς αὐτὸς τῶν ἀπαιτουμένων ἐγγράφων παρὰ τῆς κοινότητος τῶν εὐγενῶν τῆς νήσου, ἐχειροτονήθη διάκονος καὶ ἱερεὺς ὑπὸ τοῦ ἐπισκόπου Κεφαλληνίας καὶ Ζακύνθου. Ἀκολουθῶς διὰ τὴν φήμην τῶν γνώσεων καὶ τῆς διδασκαλίας του προσεκλήθη διδάσκαλος εἰς τὸ Φλαγγιανὸν φροντιστήριον τὸ ἐν Βενετίᾳ. Τότε ἡ ἐνταῦθα ὀρθόδοξος κοινότης τοῦ ἁ-

γίου Γεωργίου τῶν Γραικῶν ἠκροάσατο τῶν ψυχοφελῶν καὶ εὐφραδῶν αὐτοῦ ἱεροκηρύξεων· καὶ διὰ τοὺς σπουδαστὰς τοῦ σχολείου αὐτῶν συνέταξεν ὁ Κατήφορος τὴν Ἑλληνικὴν γραμματικὴν. Περὶ ταύτης ὁ ἀοίδημος ἡμέτερος Κούμας ἐν τοῖς περὶ γραμματικῶν προλεγομένοις πρὸς τὴν θυγατέρα αὐτοῦ Ἑλένην λέγει «Ὅταν περὶ τὰ μέσα τῆς παρελθούσης ἑκατονταετηρίδος ἐφάνη γραμματικὴ εὐληπτος καὶ μεθοδικωτέρα τῆς τοῦ Λασκάρεως, σύγγραμμα ἂντωνίου τοῦ Κατηφόρου, ἀπὸ μὲν τὸν Λάσκαριν ἂν δὲν ἀπεσκίρτησαν οἱ γραμματοδιδάσκαλοι διὰ τὴν ἀλληλοδιαδόχως μεταβαίνουσαν ἀπὸ διδασκάλων εἰς μαθητὰς ἕξιν· εἰσήγαγαν ὅμως εἰς τὴν μελέτην τῶν μαθητῶν τὴν καὶ τὴν τοῦ Κατηφόρου, ἣτις διὰ τοῦτο μετετυπώθη πολλάκις ἐν Βενετία.» Ἐκ τῶν λόγων τούτων ἐξάγεται πόσον ἡ γραμματικὴ αὕτη ἦτον ἐντελεστέρα καὶ χρησιμωτέρα πρὸς μαθητὰς καὶ διδασκάλους τῶν ἐν Ἑλλάδι σχολείων τῆς ἐκ τῆς γραμματικῆς τοῦ Λασκάρεως καὶ Γαζῆ, οἵτινες σχολαστικῶς ἐδέσποζον τοὺς ἐπὶ δοκιμασίᾳ τῆς ἀρχαίας προγονικῆς γλώσσης προστριβομένους. Διότι οἱ τοιοῦτοι εἰς τὰ ἀπλᾶ κείμενα τῶν γραμματικῶν πολλὰ μὲν ἐμόχθουν, ὀλίγα δὲ ἐκαρποῦντο. Ὀλόκληρον δὲ ἑκατονταετηρίδα οἱ διὰ τὰ συγκείμενα διαβατικά καὶ μεταβατικά ἀντιφερόμενοι Γαζῆται καὶ Λα-

σχαρίζται, περιεπλανῶντο εἰς τὸν λαβύρινθον τῶν σχολιαστῶν καὶ ὑπομνηματογράφων, οἷων Δανιὴλ τοῦ Κεραμέως, καὶ Γερασίμου τῶν Πατριῶν, καὶ Νεοφύτου τοῦ Καυσοκαλυβίτου, καὶ ἄλλων τῶν σπλάγχνα γραμματικῆς, καὶ Ἀδώνιδος κήπους, καὶ Σταχυολογίας γραφόντων.

Τὴν σπάνιν κοινωφελῶν βιβλίων τὰ ἱερὰ τῆς εὐσεβείας ἡμῶν γεγονότα ἐκτιθεμένων τῇ εὐληψίᾳ παιδῶν καὶ προβεβηκότων ὀρθοδόξων αἰσθανόμενος ἀκολούθως ὁ Κατήφορος, ἀνεπλήρωσεν ἀπλῆ τῇ φράσει συνταξάμενος ἱερὰν ἱστορίαν σύντομον καὶ μετὰ εἰκόνων. Βεβαίως τὸ πόνημα μικρὸν, καὶ ἐπὶ τοῦ νῦν ἄχρηστον διὰ τὴν σπανιότητα τοῦ βιβλίου, καὶ τὴν ἔλλειψιν διδακτικοῦ μέρους ἐπὶ πάσης ἱστορικῆς ἀφηγήσεως, ὁ ἀκολούθως ἐποίησεν πληρέστερον ὁ μακαρίτης ἱερεὺς Καλαγάνης ἐν τῇ ἱσραὴλ τριτόμῳ ἱστορίᾳ τῇ ἐν Βιέννῃ ἐκδοθείσῃ. Ἄλλ' ἐὰν ἀποβλέψωμεν εἰς τὰς τότε ἐθνικὰς χρείας, καὶ τὴν ἐφέλειαν πρὸς τὸν λαὸν ἐκ τοιούτων διδακτικῶν βιβλίων, ἴσως ἀνεχθῶμεν τὰς ἐλλείψεις τοῦ συγγράμματος τοῦ Κατηφόρου, τοσοῦτον καὶ αὐτοῦ χρησιμεύσαντος εἰς τὴν διάδοσιν εὐσεβευτικῶν γνώσεων, αἱ δημοσιευόμεναι τότε διὰ συναξαριστῶν καὶ διδασκῶν τῶν ἱεροκηρύκων οὐχ' ἦττον συνέτεινον εἰς

ὑποσῆριζιν τοῦ θρησκευτικοῦ καὶ ἔθνικοῦ ἡμῶν φρονήματος ἀπέναντι θρησκομανοῦς Ὄθωμανοῦ.

Πολλῶν δὲ λαῶν ἄσῃ καὶ νοῦν ἐπιθυμῶν νὰ γνωρίσῃ ὁ Κατήφορος, ὅπως καὶ τὰς ἑαυτοῦ γνώσεις ἐπαυξήσῃ, καὶ πρὸς τοὺς τότε σοφοὺς τῆς Εὐρώπης συγκοινωνήσῃ, ἀπεδήμησεν ἐκ τῆς πατρίδος, καὶ περιηγηθεὶς τὴν Ἰταλίαν ἅπασαν, μετέβη εἰς Γαλλίαν καὶ Ὀλλανδίαν. Ἐκεῖθεν ἐβουλήθη νὰ ἐκπλεύσῃ εἰς Βαλτικὴν, καὶ ἀφίχθῃ εἰς Ῥωσσίαν, ὅπως παραστῇ τῷ τότε Αὐτοκράτορι Πέτρῳ τῷ Μεγάλῳ, παρ' ᾧ τοὺς οἰκείους λαοὺς ἐκπολιτίζοντι, συνέτρεχον πολλοὶ ἐκ Γαλλίας Γερμανίας καὶ Ἰταλίας σοφοί. Ἐπισπεύδων ὅμως καὶ ὁ λόγιος οὗτος Ἕλλην πρὸς τὸν κραταιὸν Αὐτοκράτορα, ὃς τὴν φήμην τοῦ Κατηφόρου ἀκούσας, καὶ εὐαρεστούμενος νὰ ἀπολαύσῃ σοφὸν ἱερέα ἐξ Ἑλλάδος ὁμόδοξον τῷ χριστιανικῷ θρησκευέματι, προσεκάλει αὐτὸν περιχαρῶς, ὑπὸ τρικυμίας ἐναυάγησε περὶ τὰ Ὀλλανδικὰ τενάγη, καὶ ἤνγκάσθη ἐν ἀθλίᾳ καταστάσει νὰ διασωθῇ ἐν ταῖς χώραις τῆς Ὀλλανδίας. Τότε οἱ ἐν Ἀμσελδάμῳ ἐπιδημοῦντες Ἑβραῖοι, φιλανθρωπία προτρεπόμενοι, περιεποιήσαντο αὐτὸν, καὶ τὰς θλίψεις αὐτοῦ καὶ ἀτυχίας ἐμετρίασαν. Διατρίβοντα δὲ ἐν Ἄγῃ ἐγνώρισεν ὁ Δοραίνης δούξ καὶ πρίγγιψ Ἀραύσης (Au-

range). Αἱ γνώσεις τοῦ Κατηφόρου περί τὴν ἀρχαίαν Ἑλλάδα φωνὴν, τὰ οἰκεῖα φιλοσοφήματα, καὶ πρὸς τούτοις ὁ ἱερατικὸς χαρακτὴρ συμμιγνύων θησαυροὺς θεολογίας ἀπείρους ἐκ τοῦ πατρίου ὀρθοδόξου θρησκευάματος μετὰ ὑπερακριβοῦς χρηστοηθείας καὶ ἐντίμου ἱερατικῆς συμπεριφορᾶς καὶ παραστάσεως τοῖς ἡγεμόσι, ἐποίησαντο θαυμαστὴν ἐντύπωσιν τῷ μεγάλῳ δουκί. Ὁ τῆς Πρωσίας ἡγεμὼν, οὔτε ὡς περ ὁ Κροῖσος ὁ ἀποδιοπομπούμενος τοὺς μὴ θυμαζόντας τὰ οἰκεῖα πλούτη φιλοσόφους, οὔτε ὡς περ ὁ Διονύσιος τῆς Σικελίας, ὁ βουλούμενος θαυμαζεσθαι ὑπὸ σοφῶν ἀλλὰ τὴν βασιλικὴν αὐλήν του ἐνδιαίτημα τῶν σοφῶν τῆς Εὐρώπης καταστήσας, καὶ δι' αὐτῶν Γαλλίζουσαν τὴν οἰκεῖαν πρωτεύουσαν ἐπιδεικνύων, μακρόθεν ἐθαύμαζε τὴν παιδείαν τοῦ ἀνδρὸς τούτου, καὶ ἐπεμψεν ἄνδρας σοφοὺς πρὸς αὐτὸν, οἵτινες εἰς Ἄγην ἀφικθέντες, συνδιελέχθησαν πολλὰ μετὰ τοῦ λογίου Ἑλλήνος, ἀλλ' ὅτου μὴ βουλούμενος νὰ παραιτήσῃ τὰς πρὸς τὸν πρίγγιπα τῆς Ἀραύσης σχέσεις του, καὶ μεταβῆ εἰς Βερολίνον κατὰ βασιλικὴν πρόσκλησιν, περιέγραψαν τὸν βίον του, καὶ ἐσχεδίασαν τὴν εἰκόνα του, ἣν λαβὼν ὁ Φριδερίκος κατέταξε μετὰ τῶν ἄλλων σοφῶν ἐν τῇ εἰκονοθήκῃ του;

Καταληφθεὶς ἀκολούθως ὁ Κατήφορος ὑπὸ νο-

σαλγίας, πάθους ἀνάποφεύκτου ἅπασι τοῖς ἀποδη-
μοῦσι Ζακυνθίοις, οἱ τὴν ἐν πατρίῳ ἐδάφει ταφὴν αἰεὶ
ἐπιθυμοῦντες, καὶ πλοῦτη καταλείπουσι, καὶ εὐτυ-
χίας ἀποβάλλουσι, καὶ εἰς κινδύνους ἐμπλέκονται,
οὗ νοσήματος δὲν ἀπηλλάττετο καὶ ὁ ἐπιφανὴς συμ-
πολίτης ἡμῶν Φώσκολος, ὡς ἔγραφεν παρὰ τῷ φί-
λῳ του Δ. Βούλτσῳ, ἐπανέκαμψεν εἰς Ζάκυνθον δι-
ότι ἤθελε νὰ λάβῃ τὸν Μόλον, ὡς ἔλεγεν ἀστειευ-
όμενος πρὸς τοὺς ἐρωτῶντας αὐτὸν τὸ αἴτιον τῆς
ἐπιστροφῆς του, δι' ἣν κατέλιπε τοσαῦτα πλοῦτη
καὶ τιμὰς παρὰ τῶν ἡγεμόνων, καὶ προετίμα ἀντὶ
τῶν βασιλικῶν παλατίων τὸν ἐν Ζακύνθῳ ναῖσκον
τοῦ Μόλου, δι' οὗ ἐννοοῦσε τὴν ταφὴν τῶν γονέων
του. Ἡ φήμη του ὅμως, καὶ τοι εἰς μικρὸν νησίον
τῆς Ἑλλάδος περὶ τὰς ἐσχατίας τῆς μεσημβρινοα-
νατολικῆς Εὐρώπης διαμένων δὲν ἐξέλειψεν. Ἡ ἀλ-
ληλογραφία του πρὸς τοὺς ἐν Εὐρώπῃ γνωρίμους του
διήρκει, καὶ ὁ ἡγεμὼν τῆς Βλαχίας τὸν προσεκάλει
εἰς Βουκορέσιον ἵνα διδάξῃ τὸν υἱὸν του. Συνοικῶν
δὲ ὁ Κατήφορος τοῖς συμπολίταις, καὶ διημερεύων,
διελέγετο ψυχοφελῶς καὶ σπουδαίως, σεβόμενος
παρὰ τῶν ἀρχόντων καὶ ἅπαντος τοῦ λαοῦ· ὥς καὶ αὐ-
τὸς ὁ Βενετὸς προβλεπτῆς τῆς νήσου, καὶ ὁ τότε Λατῖ-
νος ἐπίσκοπος, ὡς θιασῶται τῆς Ἰταλικῆς καὶ Λα-
τινικῆς εὐφραδείας αὐτοῦ προσεκάλουν εἰς τὴν τρά-

πεζαν, καὶ ἐπὶ σπουδαίων τὸν λόγον συστρεφόμενοι ἐνέκρινον τὰς σοφὰς γνώμας τοῦ ἀνατολικοῦ ἱερέως. Ἡ δὲ ἀρχοντολογικὴ κοινότης τὸ ἐγγώριον δικαίωμα ἐξασκοῦσα, καὶ μὴ συγγενικὰς σχέσεις καὶ βίαν ἰσχυρωτέραν ἀποβλέπουσα, ἐπροβίβασεν εἰς τὴν ἀξίαν τοῦ Πρωτοπαπᾶ, τὴν μεγαλύτεραν ἐν τῇ νήσῳ τότε Ἐκκλησιαστικὴν ἀρχήν.

Καίτοι δὲ ἡ ἐκκλησιαστικὴ φροντίς τῆς νήσου ἐπισχόλει τὰς πολυτιμωτέρας ὥρας αὐτοῦ· ὁ Κατήφορος τὸ χρήσιμον τοῦ χρόνου πρὸς τὰ σπουδαῖα δὲν ὤκνευε. Τότε συνέταξεν τὸν βίον τοῦ Μεγάλου Πέτρου, καὶ ἐξέδοτο ἰδίαις ἀναλώμασιν. Τὸ πόνημα ἠρανίσθη ἐκ διαφόρων ὑπομνημάτων περὶ Πέτρου τοῦ Μεγάλου Γαλλιστί καὶ Ὀλλανδιστί συνταχθέντων, καὶ συνεγράφη Ἰταλιστί. Ὁ δὲ γραμματολόγος Παπαδόπουλος διὰ τὴν ἀλλόγλωσσον φιλοπονίαν Ἕλληνας συγγραφέως ἐξιππαζόμενος, ὑποσημειοῖ ἐν τῷ βιβλιακῷ καταλόγῳ· »Ὁ συγγραφεὺς Ἰταλιστί τὴν βιογραφίαν εἶναι ὁ ἐκ Ζακύνθου Ἀντώνιος Κατήφορος, ἂν καὶ ἀνώνυμος δι' αἰτίας αὐτῷ γνωστὰς, ὡς ὁ ἴδιος γράφει ἐν τῷ προοιμίῳ του.» Ἴσως ἀποδοτέον τὸ αἴτιον εἰς τὸ Ἰταλικὸν ἰδίωμα, κοινὸν τῷ ἀρχοντολογίῳ, τὸ ὁποῖον προσβιαζόμενον ὑπὸ τῆς Βενετικῆς ἐξουσίας νὰ ἀμεληθῇ τὴν πάτριον

γλῶσσαν, καὶ νὰ ἔχη πρὸς χρῆσιν τὴν Βενετικὴν δι-
 ἀλεκτον περὶ τὰ δίκαια αὐτοῦ καὶ πᾶσιν συγκαί-
 νωνίαν τοῖς κρατοῦσιν, ἀπεμάνθανε καὶ ἠγνόει σχεδὸν τὰ
 αἰκοθεν ὁμόφωνα. Ἐπιγράφεται δὲ τὸ βιβλίον «Βίος Πέ-
 ππου τοῦ Μεγάλου, Αὐτοκράτορος Ῥωσσίας, συλλεγεί-
 νεκ διαφόρων ὑπομνημάτων ἐν Γαλλίαις καὶ Ὀλ-
 ντανδία ἐκδοθέντων, καὶ εἰς δύο τόμους διαιρεθείς.
 »Νῦν πρῶτον μεταφρασθεὶς ἐκ τῆς Ἰταλικῆς εἰς τὴν
 κἀπλὴν Ῥωμαϊκὴν διάλεκτον μετὰ προσθήκης ἐπι-
 μελεία δὲ πλείστη διορθωθείς παρὰ τοῦ Κυρίου
 »Ἀλεξάνδρου Καγγελαρίου. Ἐνετίησιν αψλζ'. ἐν τῇ
 »Τυπογραφίᾳ Σάντου Πέκορα. Τὸ Ἰταλικὸν κείμε-
 νον ἐξεδόθη τῷ 1736 καὶ πάλιν τῷ 1748. Μετε-
 φράσθη δὲ Γραικιστὶ διορθωθὲν τὸ κείμενον πλείστη
 ἐπιμελεία ὑπὸ Ἀλεξάνδρου Καγγελαρίου, καὶ ἐτυ-
 πώθη Ἐνετίησιν τῷ αψλζ' σωτηρίῳ ἔτι ἐν τῇ τυ-
 πογραφίᾳ Σάντου Πέκορα. Ὁ Καγκελάριος οὗτος
 ἤμαζε περὶ τὰ τέλη τῆς παρελθούσης ἑκατονταε-
 τηρίδος, καὶ ἐγένετο γνωστὸς ὡς εἰς τῶν τότε λο-
 γίων τῆς Ἑλλάδος, ἐκδοὺς τὰ ὑπομνήματα Θεοφι-
 λου τοῦ Κορυδαλέως εἰς τὴν λογικὴν τοῦ Ἀριστο-
 τέλους, καὶ μεταφράσας εἰς τὴν καθομιλουμένην ἡ-
 μῶν ἐκ τοῦ Γαλλικοῦ τὴν παλαιὰν ἱστορίαν τῶν ἀρ-
 χαίων ἔθνων ὑπὸ Ρολίνου συντεθεῖσαν. Ἡ μετάφρα-
 σις αὕτη μὲ ὅλας τὰς ἐλλείψεις κατὰ τε τὴν ἀκρι-

βειαν τῶν ἱστορικῶν ὀνομάτων καὶ πόλεων, καὶ τὴν παραμέλειαν τῶν ἱστορικῶν πηγῶν ὑπὸ τοῦ μεταφραστοῦ, ἐπὶ ἑνενηήκοντα σχεδὸν ἔτη ἀνεπλήρου τὴν ἔνδειαν ἱστορίας ἀρχαίας γενικῆς πρὸς τὸ ἔλλειπὲς τακτικῶν συγγραμμάτων Ἑλληνικὸν ἔθνος, φωτίζουσα διδασκάλους μαθητὰς καὶ φιλαναγνώστας.

Τοιοῦτον βίον διήνυσε ὁ Κατήφορος. Ἀπέθανε δὲ τῷ 1763 καὶ ἐτάφη ἐν τῷ ναῷ τοῦ ἁγίου Νικολάου τοῦ Μόλου. Ὁ Κούμας ἐν τῇ φιλοσοφικῇ προδιοικήσει αὐτοῦ συναριθμεῖ τὸν Κατήφορον μετὰ τῶν φιλοσόφων· Ὁ Εὐγένιος Βούλγαρις τοῦ συμπολίτου μνημονεύων ἐν τοῖς προλεγομένοις τῆς λογικῆς του, λέγει· «Ἄλλα τοὺς λοιποὺς παρελθοῦσι, » καὶ τοὺς ἀπὸ σχολαρχίας μάλις κλειζομένους ἀναγράφουσι καταλεκτέον . . . καὶ Ἀντώνιον Κατήφορον τὸν ἐκ Ζακύνθου, τὸν ἐπὶ παντοδαπῇ λόγων ἰδέᾳ, οὐ τὸ τυχὸν κλέος ἀράμενον.» Ὁ δὲ ἕτερος αὐτοῦ συμπολίτης Βενδότης ἀπαριθμεῖ μετὰ τῶν σοφῶν τοῦ ἔθνους ἐν τῇ ἐκκλησιαστικῇ ἱστορίᾳ. Ἄξιον μνημόνευτον εἶναι ὅτι ὁ Κατήφορος τοῦ φιλανθρώπου τὸ ἔργον μετερχόμενος ἄνευ προλήψεως καὶ φανατισμοῦ πρὸς τὴν πάσχουσαν ἀνθρωπότητα, καὶ τὰς πρὸς αὐτὸν ποιηθείσας ἄλλοτε ἐν Ὀλλανδίᾳ ὑπὸ τῶν Ἰσραηλιτῶν εὐεργεσίας βρομ-

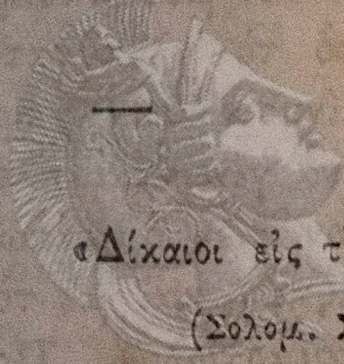
λόμενος τῷ γένει αὐτῶν νὰ διαμνημονεύσῃ, καταλείπει διὰ τῆς διαθήκης του τῇ Ἑβραϊκῇ κοινότητι τῆς πατρίδος του ἐτήσιόν τι κληροδότημα, ὅπως διανέμηται τοῖς ἐνδεέσιν ἐκείνης. Ὁ ἐπικήδειος ἐπὶ τοῦ νεκροῦ αὐτοῦ λόγος ὑπὸ τοῦ ἱερέως Κόντου πρὸς αὐτὸν ἐκφωνηθεὶς εἶναι ὁ ἐξῆς.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

Β΄.

ΕΙΣ ΤΟΝ ΑΝΤΩΝΙΟΝ ΤΟΝ ΚΑΤΗΦΟΡΟΝ
ΕΠΙΚΗΔΕΙΟΝ.

«Δίκαιοι εἰς τὸν αἰῶνα ζῶσι.»

(Σολομ. Σοφ. Κ. Ε.)

ΠΩΣ τώρα σιωπᾶς Κατήφορε; Δὲν βλέπεις·
δὲν ξανοίγεις τὴν τοσοῦτο μεγάλην συνδρομὴν τῆς
πόλεως, ὅπου, ἀφ' οὗ σεβασμῶς σὲ ἠκολούθησεν εἰς
ἔθλον τὸν δρόμον, σὲ κρατεῖ περικυκλωμένον καὶ ἐ-
δῶ, καὶ εἰς τέτοιον τρόπον, ὅπου μετὰ βίας τὸν
χωρεῖ ἡ ἱερὰ ἐκκλησία; Ἐδῶ ὁ ἀρχιπρεσβύτερος μὲ
ἔθλον τὸ πανευλαβὲς καὶ ἱερατικὸν σύνταγμα. Ἐδῶ
ἡ ἔντιμος καὶ σοφὴ τῶν ἀρχόντων συνοδία μὲ ἔθλον
τὸ ὑπόλοιπον τοῦ δήμου. Ἐδῶ πᾶσα τάξις, ἐδῶ
πᾶσα ἡλικία. Ἰδοῦ, ἰδοῦ πῶς στέκονται σιωπηλοί,

καὶ μὲ τὴν πρέπουσαν προσοχὴν διὰ νὰ ἀκροασθῶσι
 τι ψυχοφελές, λόγιον ἀπὸ τὰ συνειθισμένα τοῦ νοός
 σου. Ἀρχησαι λοιπὸν, ἀνοιξε αὐτὸ τὸ μελίρροτον
 καὶ εὐσεβές στόμα σου νὰ διδάξῃς· διότι ἄλλο δὲν
 λείπει παρὰ τοῦτο. Ῥητόρευσαι Ῥητόρευσαι πρὸς τὴν
 τῶν ἡθῶν διόρθωσιν Μα πῶς; Καί
 ποῦ τάχα ἔχεις ἀφειμένα πράγματα τόσον ἐπικερδῆ
 καὶ ἐπίσημα; Ὡ! δὲν μοῦ ἀποκρίνεσαι. Διατί λέγω
 δὲν ἀνοίγεις αὐτὸ τὸ γλυκύτετον στόμα νὰ ὁμιλῇ;
 Διατί μὲ τὴν κίνησιν τῶν χειρῶν δὲν ἐμψυχόνεις
 τοὺς λόγους διὰ νὰ γίνωνται πλέον ἐνεργητικοί; Δι-
 ατί μὲ τὸ ἄγριον τῶν ὀμμάτων σου δὲν ἀρχηνᾶς
 τώρα νὰ φοβερίζῃς, καὶ μὲ τὸ ἡμερον ἄλλοτε νὰ
 μαλακόνῃς τὸν ἀμαρτωλόν; Τίς πάγος ὀλέθριος ἐ-
 ψύχρανε τὸ θερμὸν τοῦ αἵματός σου; καὶ σ' ἐκατάσθη-
 σε τὸ στόμα νὰ κρατῆς χλωμὸν καὶ σφαλισμένον;
 Τὰ χέρια ἔχεις ἀκίνητα καὶ ξηραμένα. Τὰ ὀμμάτια
 σβυμένα καὶ κλεισμένα. Ὡ τῆς ἀξιοθρηνήτου τρα-
 γωδίας τῶν πραγμάτων τοῦ κόσμου. Ἄχ κόσμε ψεύ-
 ση. Ἄ θάνατε θάνατε, τίς δύναται φυγεῖν σε; Ἐχά-
 λασες ναί, ἔσβυσες, ἔφθειρες.

Ἀλλὰ τί λέγω, ἀπέθανεν ὁ Ἀντώνιος; Παρηγορία
 Ἀκροαταί. Δὲν ἀπέθανεν ὁ Ἀντώνιος, ὅχι δὲν ἀπέ-
 θανεν ὁ Ἀντώνιος, ἀλλὰ μάλιστα ζῆ. Καὶ ζῆ διό-

τι τὸ ὄνομά του εὐρίσκεται ζωντανὸν εἰς τὸ στόμα
 ὅλου τοῦ σοφοῦ κόσμου· διότι τὸ ὄνομά του τιμᾶ-
 ται εἰς τὴν Ἑλλάδα, ἀντιφωνεῖται εἰς τὴν Ἰταλίαν,
 διαλαλεῖται εἰς τὴν Γερμανίαν, κηρύττεται εἰς τὰς
 Γαλλίας, ἀσράπτει εἰς τοὺς Βέλγας, καὶ ἀντιέβροντᾶ
 εἰς τὴν Ρωσσίαν. Καὶ διατί νομίζετε νὰ εὐφημηθε
 τὸ ὄνομά του; Ὅχι βέβαια δι' ἄλλο, πᾶρξ' διὰ τὴν
 ἀρετὴν, ἐναντίον τῆς ὁποίας οὔτε ὁ ἴδιος θάνατος
 στένει τροπαιοφόρα φλόμπουρα. Τὸ μαρτυρεῖ τὸ
 πνεῦμα τὸ ἅγιον εἰς τὸν σοφὸν Σολομῶντα. «Δίκαι-
 οὶ εἰς τὸν αἰῶνα ζῶσι.» Διὰ τοῦτο, ἀκροατήριον ἔν-
 τιμον, θέλει ἰδῆτε σήμερον, ὅτι ὁ Ἀντώνιος εἰς
 ὅλον τῆς καθαρωτάτης ζωῆς του τὸν δρόμον ἐπερι-
 ποιήθη ἐπιμελῶς καὶ μὲ ὅλας τὰς δυνάμεις τὴν ἀ-
 ρετὴν. Ὅθεν οὐκ ἀπέθανεν, ἀλλὰ βιοτεύει· καὶ βιο-
 τεύει μὲ ἓνα βίον ἀθάνατον, βίον πλέον ἔνδοξον ἀπ'
 ἐκεῖνον, ὅπου πρότερον ἔζη· διατί τώρα ζῆ εἰς τὸν
 κόλπον τῆς αἰωνίου δόξης, καὶ εἰς τὴν γλῶσσαν τῶν
 ἀνθρώπων. Ἡ ἀρετὴ λοιπὸν τοῦ Ἀντωνίου ἐστάθη
 ἐκείνη, ὅπου τὸν ἐκβαλεν ἀπὸ τὸ σκοτὸς τῆς λήθης, καὶ
 τὸν ἔκαμε νὰ λάμπη πάντοτε ὡς ἄστρον διαυγές,
 καθὼς θέλει προσπαθῆσω μὲ βραχυλογίαν νὰ σὰς
 ἀποδείξω.

Ἀρετὴ εἶναι ἡ θέλησις καὶ ἡ πράξις τοῦ ἀγαθοῦ.

δηλαδή τὸ νὰ ἐπιθυμῆ τὸ νὰ γυρεύῃ τινὰς ἐκεῖνο
τὸ ἀγαθὸν, ὁποῦ πραγματικῶς καὶ ἐκ φύσεώς του
εἶναι τέτοιον, καὶ ὄχι φανταστικῶς καὶ εἰς ὑπόλη-
ψιν ἀγαθοῦ. Ὅστις δὲ ἐπιμελῶς φθάσῃ εἰς τοῦτο,
πρέπει εὐθὺς νὰ ἐπιχειρῆται τὴν πράξιν τούτου.
Καὶ ὄχι μόνον μίαν ἢ δύο φορές νὰ ἐξασκῆται καὶ
ἐνεργῆ, ἀλλὰ πολλάκις καὶ συνεχῶς, ἕως ἢ πρά-
ξις γένη ἕξις. Οὔτε τότε πρέπει πάλιν νὰ ἀμεληθῇ
τὴν ἀδιάκοπον ἐργασίαν τοῦ ἀγαθοῦ· ἀλλ' ἀδιαπαύ-
στως πρέπει νὰ καταγίνεται εἰς αὐτό· καὶ τέτοιας
λογῆς, ὥστε ἂν κάμμιναν φέρῃ ἀπὸ τὴν φυσικὴν ἀ-
σθένειαν ὁ κόπος τὸν καταβάλλει, ἤθελε νομίζῃ ὅ-
τι ἀπ' αὐτὸν φεύγει τὸ πᾶν.

Ἔτσι ὁ Ἀντώνιος ἐκ νεαρᾶς ἡλικίας βάλλοντάς
εἰς ἓνα μέρος τὰς ἡδονὰς καὶ τὰς τρυφὰς, ὁ-
ποῦ τοῦ ἔταζεν ἡ ἡλικία καὶ ἡ ἀφθονία τῆς οἰκίας
του, ἠθέλησε νὰ ἐπιθυμῆ τοῦτο τὸ ἀγαθὸν, καὶ
δοκιμάζοντας τὴν γλυκυτάτην ἐξουσίαν του, ἀφι-
ερώθη εἰς αὐτὸ τέτοιας λογῆς, ἕως ἢ πράξις κα-
τεστάθη ἕξις παντονεινή. Μάλιστα τόσον ἐδούλω-
σεν εἰς τὴν αὐθεντίαν τούτου τοῦ ἀγαθοῦ τὸ αὐτε-
ξούσιον, ὥστε ἀγκαλὰ καὶ ἀπὸ τὸ ἓνα μέρος τὰ ψυ-
χοφθόρα πάθη, ἀγκαλὰ καὶ ἀπὸ τὸ ἄλλο ὁ ἐπίβου-
λος κόσμος, καὶ περιπλέον ὁ σατανικὸς ἄδης ἐσυμ-

φώνησαν ἀναμεταξύ των ἀπὸ ὅλα τὰ μέρη νὰ τὸν πολεμῶσι, πότε μὲν ὁ ἕνας μὲ φλογεράς λαύρας καίοντας, πότε δὲ ὁ ἄλλος μὲ προσωρινὰ θέλγητρα δελεάζοντας, καὶ ὁ ἕτερος πότε ἀπ' ἐδῶ, ἄλλοτε ἀπ' ἐκεῖ ὑψώνοντας γιγάντια κύματα· καὶ μ' ὅλον ὁποῦ ὑπερήφανα τὸν ἀνέβαζαν ἕως εἰς οὐρανὸν, καὶ μ' ὅλον ὁποῦ βίαια τὸν ἔσπροχναν ἕως εἰς τὴν ἄβυσσον διὰ νὰ τὸν καταποντίσουν καὶ τὸν ἀποπνίξουν, ὁ Ἀντώνιος μ' ὅλα ταῦτα ἀδάμαστος εἰς τὴν καρδίαν, βοηθημένος καὶ ἐκ θείας χάριτος, μήτε φλόγες μήτε θέλγητρα μήτε κύματα, μήτε εἰς κοντοτολογίαν κανένα πρᾶγμα ἠμπόρεσε ποτὲ νὰ τὸν ξεχωρίσῃ ἀπὸ τὴν ἀγάπην αὐτοῦ τοῦ ἀγαθοῦ. Τὸ δὲ περισσότερον, ὅσον ἐκείνα ἐσυμφώνουν νὰ τὸν καταβάλλουν, τόσον αὐτὸς ἐσερραιώνετο εἰς τὸ ἀγαθόν. Καὶ χωρὶς νὰ στοχασθῇ παντελῶς τὰς μηχανὰς τῶν ἐχθρῶν του, ἠθέλησεν ὄχι μόνον αὐτὸς ν' ἀπολαμβάνῃ τὸν καρπὸν τοῦ ὄντος ἀγαθοῦ, ἀλλὰ περιπλέον ἐπροσπάθησεν, ὅσον ἦτον τὸ δυνατόν, νὰ σύρῃ καὶ ὅλον τὸν κόσμον εἰς αὐτό. Καὶ θεωρεῖτε.

Ἄρχησε νὰ μανθάνῃ τὰ γράμματα. Ἐκοπίασεν εἰς αὐτὰ μὲ ὅλην τὴν θερμότητα· ἔμαθεν ἐδῶ εἰς τὴν νῆσόν μας. Ἀλλὰ δι' ἀγάπην περισσοτέραν σπουδῆς ἄφησεν ὅλον του τὸ ἔχειν, ἀπεχαιρέτησε τὴν

γλυκυτάτην πατρίδα του, ἀρνήθη τοὺς παμφιλτάτους
 συγγενεῖς του, καὶ ἐταξίδευσε διὰ τὰ πλεόν περίφημα
 πλεόν μακρὰ μουσεῖα τῆς Εὐρώπης. Ἐμβῆκε γεν-
 ναίως εἰς τὴν θάλασσαν, ὑπέφερε πολλοὺς κινδύνους
 καὶ τὸν μεγαλήτερον τὴν ναυαγίαν. Ἐφθασεν εἰς τὴν
 ξενιτείαν, ἐμβῆκεν εἰς τὰ ἐκεῖσε διδασκαλεῖα. Ἀλ-
 λά τίς δύναται ἐδῶ, τίς ἤμπορεῖ νὰ διηγηθῆ τοὺς ἀκα-
 ταπαύτους μόχθους, τὰς συνεχεῖς ἀγρυπνίας, ὅπου ἐτέ-
 λεσε, καὶ τὰς φοβερὰς ψυχρότητας ἐκείνων τῶν κλιμα-
 τῶν ὅπου ὑπόφερε διὰ νὰ μάθῃ; Ὅθεν εἰς ὀλίγον ἐκατα-
 στήθη ὁ χρηστὸς πάσης μεθόδου καὶ πάσης ἐπιστή-
 μης, τόσον τῆς τῶν ῥητόρων καὶ ποιητῶν τάξεως,
 ὅσον τῆς τῶν φιλοσόφων. Ἐμαθεν ἀκόμη τὰς πλεόν
 ἐνδόξους διαλέκτους ἐκείνων τῶν ἐθνῶν, μὲ τοὺς
 ὁποίους ἐσυνανεστράφη καὶ ἐκ θεμελίων. Μάρτυρες
 τούτου ἀψευδεῖς τὰ πολυμαθῆ βιβλία, ὅπου ὕστε-
 ρον ἐσύνθεσε. Τὸ μαρτυρεῖ ὁ ἐκλαμπρότατος βίος
 τοῦ Αὐτοκράτορος Πέτρου βασιλέως τῆς Ῥωσσίας,
 καὶ ἡ ἀκόλουθος ἱστορία ἕως εἰς τοὺς ἑπτακοσίους
 πεσσαράκοντα, εἰς τὰ ὅποια εὐρίσκεται ἀνθοῦσα ὄ-
 λη τῶν Ἰταλῶν ἡ εὐφράδεια καὶ τέχνη. Τὸ μαρτυ-
 ρεῖ ἡ ἀδιάφθορος μετάφρασις τῆς περιλήψεως τῆς
 ἱερᾶς ἱστορίας ἀπὸ τῆς τῶν Γάλλων εἰς τὴν ἐδικὴν
 μας· τὸ μαρτυρεῖ ἡ ἔντεχνος γραμματικὴ καὶ ποι-
 ητικὴ τῆς τῶν παλαιῶν μας Ἑλλήνων ὀρθολογίας,

ἡ ὁποία διὰ τὴν πολυμαθείαν τῆς, ἀντιβροντᾶ τὸ ὄνομα τοῦ Ἀντωνίου εἰς πάσης τῆς οἰκουμένης τὰ διδασκαλεῖα· τὸ μαρτυρεῖ τὸ ἐγκώμιον τοῦ ἁγίου Σπυρίδωνος, ὁποῦ εἰς τὴν Λατινικὴν ἐσύνθεσεν τὰ μαρτυροῦν τέλος τὰ ἄλλα τοῦ Κατηφόρου ποιήματα. Ἄλλος ἐπ' ἀληθείας Πλάτων εἰς τὴν διδασκαλίαν ἐφάνη εἰς τοὺς καιροὺς μας διδάσκων ὁ Κατήφορος ἀπὸ καθέδραν ἀπὸ ἄμβωνα. Καὶ ταῦτα διατί τάχα; Ἴσως διὰ καύχησιν; Ἴσως διὰ κέρδη; Μὴ γένοιτο! Μακρὰν ἀπὸ τὸν Ἀντώνιον τέτοια ἀχρεῖα ἐλαττώματα, τέτοια οὐδαμινὰ πάθη. Ὅχι διὰ καύχησιν, διότι ἂν ἦτον τέτοιος ὁ σκοπὸς του δὲν ἔλεγε καθ' ἐκάστην, ἀφ' οὔ ἔμαθε τόσα καὶ τόσα, ἐκεῖνο τὸ ἐπαινετὸν τοῦ Σωκράτους, ἓν μόνον ἠξέυρω, πῶς δὲν ἠξέυρω τίποτε, ἀεὶ οἶδα ὅτι οὐδὲν οἶδα.» Ἄρα ὁ λογισμὸς του δὲν ἦτον διὰ καύχησιν, ὄχι διὰ κέρδη. Διατί ἀφ' οὔ ἐτελείωσε τὴν σπουδὴν του, καὶ ἐστράφη εἰς τὴν πατρίδα, τί ἐπρωτόκαμεν; Ἐκδύεται θαυμασίως τὰ κοσμικὰ ἐνδύματα, καὶ μαζὴ μὲ αὐτὰ πᾶσαν κοσμικὴν φροντίδα καὶ μέριμναν. Ἀντὶ τούτων ἀνδρείως γολίζειται μὲ τὰ ὑπέρκοσμα καὶ ἀγγελικὰ φορέματα τῆς ἱερωσύνης. Δὲν εἶχεν λοιπὸν ἢ καθαρὰ ψυχὴ τοῦ Ἀντωνίου ἰδέαν οὔτε διὰ πλεῦστη, οὔτε διὰ δόξαν, οὔτε διὰ καύχησιν. Διὰ τὰς ἀρετάς του λοιπὸν ἄντως ἠθέλη-

σεν ἡ πατρίδα του, καὶ τὸν ἀνύψωσεν εἰς τὸν μεγα-
 λήτερον βαθμὸν τῆς ἐνταῦθα ἱερατικῆς τάξεως, εἰς
 τὸν ὅποιον βαθμὸν μὲ τὰ παραδείγματα του καὶ
 μὲ τὰς διδασχάς του πᾶσαν τάξιν ἀνθρώπων ἐδιόρ-
 θωσεν. Πόσας ψυχὰς ἄρπαξε γενναίως ἀπὸ τὰς χει-
 ρας τοῦ διαβόλου; Ἄς τὸ ὁμολογήσῃ οὗτος ὁ ἴδιος
 ἄμβωνας· ἄς τὸ φωνάξῃ ὅλη ἡ Ζάκυνθος. Ἀλλὰ τί
 λέγω ἡ Ζάκύνθος; ἄς τὸ βεβαιώσῃ ἡ Κεφαλληνία,
 ἡ Κέρκυρα, ἡ ἰδία ἐνδοξὸς πόλις τῶν Ἐνετῶν. Ἄς
 τὸ φωνάξῃ τέλος πάντων ὁ ἴδιός του ἐχθρὸς ὁ δι-
 άβολος, ὁποῦ ἔμεινεν ὑστερημένος ἀπὸ τόσας ψυ-
 χὰς, ὁποῦ μετ' ὀλίγον ἔμελλε νὰ ἐξουσιάσῃ.

Ἀλλὰ ποία γλῶσσα πολύλαλος, καὶ εὐγλωττος
 φράσις, ἢ ὑπορεῖ, ὦ Ἀντώνιε, ν' ἀπεράσῃ κατ' ὄνο-
 μα τὰ ἀξιομίμητα ἔργα τῆς ζωῆς σου, ὁποῦ καθ'
 ἐκάστην ἐτέλεις διὰ τὴν ἀρετὴν; Τί νὰ εἶπω; τὸ
 εὐσεβὲς τῆς ψυχῆς σου πρὸς τὰ θεῖα; ἢ τὸ ἡμερον
 καὶ τὸ ὀμνηλικὸν τοῦ ἡθους σου; τὴν ὑπομονὴν ὁ-
 ποῦ εἶχες εἰς τὰς ἀσθενείας σου; ἢ τὴν ἀγάπην καὶ
 τὴν πλημμύραν τῆς ἐλεημοσύνης πρὸς τὸν πλησίον
 σου; Δὲν ἠξέυρω ἄλλο τι νὰ εἶπω πάρεξ πῶς ἠ-
 γάπας τὸ καλόν, καὶ τὸ εἰργάζεσο ἀκαταπαύτως εἰς
 ὅλην σου τὴν ζωὴν. Ἄρα ἐπεριποιήθης ἐπιμελῶς καὶ
 μὲ ὅλας τὰς δυνάμεις τὴν ἀρετὴν. Ἐκ τούτου προ-

κίπτει, πῶς ἂν ἀπέθανες, δὲν ἀπέθανες. Καὶ ἂν φαίνεσαι νεκρωμένος τώρα, εἶσαι ὅμως ζωντανός. Διατὶ ἡ ἀρετὴ σου κάμνει τὸ ὄνομά σου αἰώνιον εἰς τὸν κόσμον.

Ἡ ἀρετὴ τῷ ὄντι ἐποίησε τὸ χρέος της εἰς τὸν Κατήφορον, καὶ τὸ ἐφάνέρωσεν ὄχι μόνον τώρα ὅπου ἀπέθανεν, ἀλλὰ καὶ ὅταν ἔζη. Ἐπειδὴ, ζῶντος τοῦ Ἀντωνίου εἰς ποῖον τόπον δὲν ἐμήνυε, δὲν ἔστειλε τὴν φήμην διὰ νὰ διαλαλῇ καὶ νὰ κηρύττῃ τὰς ἀξιεπαίνους ἐργασίας του; εἰς ποίου λαοῦ τὸ στόμα δὲν εὐρίσκειτο τὸ ὄνομά του; Ἀπὸ ποίους μακρινούς τόπους δὲν ἐπήγαιναν νὰ τὸν θεωρήσουν; Ἀπὸ ποίας βασιλευούσας δὲν ἤρχονταν μικροὶ καὶ μεγάλοι, πτωχοὶ καὶ ἄρχοντες διὰ νὰ ἀξιωθοῦν νὰ γίνουν ἀκροαταὶ τῶν λόγων του; Τόσον λαμπρὸν ἐποίει ἡ ἀρετὴ τὸν Κατήφορον, ὥστε ὅπου εὐθύς ὅπου τὸν εἶδεν ὁ δούξ τῆς Αὐστρασίας, τὸν παρακαλεῖ νὰ μείνῃ διὰ νὰ γίνῃ διδάσκαλος τοῦ ἐγγόνου του τοῦ παρόντος Αὐτοκράτορος τῶν Γερμανῶν. Ὁ μέγας ἡγεμὼν τῆς Βλαχίας ἀκούοντας τὸ ὄνομά του, ὅπου τόσον περιφήμως ἐκηρύττετο, δὲν ἀργοπορεῖ, ἀλλ' εὐθύς ἐγχαράττει γραφὴν ἱκετήριον, καὶ τὸν παρακαλεῖ νὰ ὑπάγῃ διὰ νὰ τὸν καταστήσῃ καὶ αὐτὸς διδάσκαλον τῶν ἰδίων του τέκνων. Μάλιστα

τόσον ἡ ἀρετὴ τὸν ἐδημοσίευσε καὶ ὑπερύψωσε τὴν φήμην του εἰς τὰ μέρη τῆς Εὐρώπης, ὥστε ὁποῦ ἔφθασεν αὐτὴ καὶ εἰς τὰ ὠτία τοῦ ἐκλέκτορος τοῦ Βρανδεβούργου. Ἐπιθυμῶντας δὲ αὐτὸς νὰ ἰδῆ τὸν ἑξοχὸν τοῦτον ἄνδρα, καὶ μὴν ἠμπορῶντας νὰ τὸν ἀπολαύσῃ, βεβιασμένος ἀπὸ τὸ ἀνυπόμονον τῆς ἐπιθυμίας, στέλλει [καθὼς εἶχε συνήθειαν νὰ κάμνῃ εἰς ὄλους τοὺς ἐναρέτους τοῦ καιροῦ του] ἄνδρας ἑξόχους διὰ νὰ τὸν περιγράψουν, οἱ ὁποῖοι εὐρίσκοντες αὐτὸν, καὶ βλέποντες ἐννόησαν τὸ μέγα πνεῦμα τοῦ ἀνδρός, καὶ ἐβεβαιώθησαν τὰ λεγόμενα παρὰ τῆς φήμης. Ὅθεν γράφοντες τὴν ζωὴν του, ἐγύρισαν δρομαίως εἰς τὴν πατρίδα των. Βλέπει ὁ Ἐκλέκτωρ περιγεγραμμένον τὸν ἄνδρα, καταλαμβάνει τὴν ἀρετὴν, καὶ τυπώνωντας τὴν ζωὴν του, τὸν συναρ.θμ.εἰ ἀντάμα μὲ τοὺς ὀνομαστοὺς ἄνδρας τοῦ ἀρχιεπίου του. Βλέπετε λοιπὸν ἀκροαταὶ προσφιλεῖς τὴν ἀρετὴν, ἡ ὁποία ζῶντα ἀκόμη τὸν Ἀντώνιον ἔκαμνε ἀθάνατον; Ἄρα καὶ μετὰ τὸν θάνατον θέλει κάμνει αὐτὸν νὰ ζῆσθ, καὶ μὲ μίαν ζωὴν, ὁποῦ δὲν θέλει ἔχει τέλος, θέλει διατηρήσει τὴν οὐσίαν της, ὅσον διατηρεῖται ἐκείνη τῆς ἀπεράντου αἰωνιότητος.

Ὁ ἄνθρωπος θεωρεῖται κατὰ δύο τρόπους, κατὰ

τὸ διαιρετὸν μέρος καὶ τὸ ἀδιαίρετον. Τὸ μὲν εἶναι ἢ ὕλη, ἥτις διαιρουμένη καὶ ὑποδιαιρουμένη, καὶ πάλιν συνενουμένη εἰς τὰ μόρια, συντελεῖ τὸ σῶμα. Τὸ δὲ εἶναι τὸ πνεῦμα, τὸ ὁποῖον ἐμφύσημα καὶ παραγωγή ἐκ τῆς θείας οὐσίας εἶναι ἀδιαίρετον καὶ ἀφθαρτον. Ὁ ἄνθρωπος λοιπὸν εἶναι φθαρτὸς μὲν καὶ προσωρινός, καθ' ὅσον εἶναι σῶμα, ἀφθαρτος δὲ καὶ αἰδιος, καθ' ὅσον εἶναι τὸ πνεῦμα. Τώρα ὅσον καιρὸν εὐρίσκεται εἰς τοῦτον τὸν κόσμον αὐτὸς, καὶ τὸ διαιρετὸν καὶ τὸ ἀδιαίρετον μέρος εἶναι ἀκαταλήπτως ἐνωμένα, ἐκεῖνο τὸ σύνθετον τότε λέγεται ζωντανόν. Καὶ ἐὰν ἡ μηχανὴ τοῦ διαιρετοῦ, δηλαδὴ τοῦ σώματος ἔχη ὅλα τὰ μέρη τῆς, ἢ τὰ περισσότερα ὑγιῆ, σέκει τὸ ἀδιαίρετον δηλαδὴ τὸ πνεῦμα, ἢ ψυχὴ εἰς αὐτὴν τὴν μηχανήν. Ἐὰν δὲ ἀπ' ἐναντίας τὰ περισσότερα μέρη τῆς μηχανῆς τοῦ σώματος ἀρρώστησεν διὰ τὴν ἀσυμφωνίαν καὶ ἀνωμαλίαν τῶν χυμῶν, παυσάσης τῆς ζωῆς καὶ κινήσεως αὐτῆς, τότε διαχωρίζεται αὕτη ἡ ἀκατάληπτος ἐνωσις. Καὶ ἡ μὲν ψυχὴ ὡς ἀφθαρτος καὶ ἀδιαίρετος ὑπαγαίνει εἰς αἰώνιον κόσμον θλίψεως ἢ χαρᾶς· τὸ δὲ σῶμα ὡς διαιρετὸν, καὶ ἐπομένως φθαρτὸν, διαλύεται εἰς τὰ ἐξ ὧν συνετέθη καὶ γίνεται χῶμα. Πιστεύομεν λοιπὸν τὴν ἀθανασίαν τῆς ψυχῆς, διότι μᾶς τὸ ἀποδεικνύει ὁ ὀρθὸς συλλογι-

σμός, ἥτις εἶναι ἡ ὑγιῆς καὶ ἀψευδῆς φιλοσοφία, καὶ μᾶς τὴν διδάσκει ἡ ἀγία ὀρθόδοξος πίστις μας. Αὕτη εἶναι ἀλήθεια, καὶ τὸ ἀθάνατον αὐτῆς εἶναι ἀποδεκτέον, ἔαν καὶ δὲν τὸ βλέπωμεν, ὡς τοῦτο δὲν ὑπόκειται εἰς τὰς αἰσθήσεις μας. Τὸ σῶμα ὅμως ὅπου ὑπόκειται εἰς τὰς αἰσθήσεις μας, καὶ βλέπεται ἢ διάλυσίς του, ἀλλάζει διάθεσιν, καὶ οὕτω μετατρέπεται εἰς ὀλίγην γῆν, ἐξουδενοῦται καὶ λησμονεῖται. Ὡς δὲ ὁμολογοῦμεν ἅπαντες, ἡ ψυχὴ τοῦ Ἀντωνίου ἀθάνατος πορεύεται καὶ αὐτὴ εἰς τὴν αἰώνιον διαμονὴν τῆς. Ἀλλὰ διὰ τὰς ἀρετὰς τὰς ὁποίας ἔδειξεν εἰς τὸν κόσμον, ἂν καὶ δὲν βλέπομεν οὔτε αὐτὴν ὡς πορευθεῖσαν εἰς οὐρανοὺς, οὔτε τὸ σῶμα, τὸ ὁποῖον μετ' ὀλίγον εἰς κρυαδερὰ χῶματα θὰ ἐξουδενωθῆ, βλέπομεν τὸ πνεῦμα τοῦ Ἀντωνίου, ὡσὰν ἐνωμένον μὲ τὸ σῶμά του εἰς τὰ αποτελέσματα καὶ ἄλλα ἔργα ἀρετῶν, μὲ τὰ ὁποῖα εὐεργέτησε τὴν ἀνθρωπότητα. Τὸ βλέπομεν λέγω ὄχι μόνον θεωρητικῶς εἰς τὰς αἰωνίους καὶ μακαρίους σκηνάς, ἀλλὰ καὶ πλέον ξάστερα τὸ βλέπομεν ὀλικῶς εἰς τὰ πολυμαθῆ βιβλία του, εἰς τὰ ἔργα τῆς φιλοπτωχίας του, εἰς τὸν ζῆλον ὑπὲρ τῆς ἀγίας ὀρθοδοξίας μας, εἰς τὴν ἀγάπην τῆς πατρίδος μας. Τὰ βιβλία τοῦ Κατηφόρου διαβάζοντες, συνευρισκόμεθα μὲ τὸν Κατήφορον, συνομιλοῦ-

μεν με αὐτόν, καὶ διδασκόμεθα ἡμεῖς, καὶ θέλει διδάσκονται ὅλαι αἱ ἡλικίαι τῶν αἰώνων. Ἄρα ὁ Ἄντωνιος δὲν ἀπέθανε, δὲν γίνεται ἔργον λησμονησίας, δὲν ἐξουδενούται, ζῆ· καὶ ζῆ με ἡμᾶς, ζῆ με τοὺς ἀπογόνους μας, ζῆ με τὴν Ἑλλάδα μας. Ἴσως αὕτη μίαν ἡμέραν ἀνασπτημένη ἀπὸ τὸν θάνατον τῆς σκλαβίας της, θά ἔλθῃ πρόσχαρη νὰ διαβάσῃ τὰ βιβλία του, νὰ διδάσκηται ἀπὸ αὐτόν τὰ ἔργα τῆς θρησκείας της, καὶ δι' αὐτὰ χαριτωμένη καὶ ἀνδρειωμένη ἀκούουσα τὴν ἀρμονίαν τῶν λόγων του νὰ ἐμπνέηται τὸ σέβας ἰσχυρώτερα πρὸς τὴν ὀρθόδοξον ἐκκλησίαν της καὶ τὸν ἱερόν κληρὸν της.

. Ναι, Κατήφορε, καύχημα τῆς Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας, δόξα τῶν Ἑλλήνων, τιμὴ τῆς Ζακύνθου, καὶ ὁδηγία τῆς ἡλικίας μας· ἔφερες μαζί σου εἰς ὅλον τῆς καθαρωτάτης ζωῆς σου τὸν δρόμον τὴν ἀρετὴν. Καὶ διὸ ἡ ἀρετὴ σε ἔφερε μαζί της εἰς τὰς αἰωνίους καὶ μακαρίους σκηνάς, καὶ ἔγραψε τὸ ὄνομά σου εἰς τὸ βιβλίον τῆς αἰωνιότητος, διότι ἀδίκαιοι εἰς τὸν αἰῶνα ζῶσι.»

Τετράστιχον σατυροποιηθὲν ὑπὸ Κατηφόρου.
περὶ τῆς Ἀρχυπρεσβυτερίας.

Τρεῖς παπάδες ὄξω βγαίνουν
Καὶ γυρεύουν τὸ ματσούκι
Καὶ οἱ ψυράρχοντες τοὺς δένουν
Στῆς ἐλπίδας τὸ παλοῦκι.

ΤΕΛΟΣ.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΔΟΧΜΩΝ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

009744

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

AKADEMIA

JOHN